

MISRI KAHİRE İFADESİ ÜZERİNE

Muhterem Mehmet Görmez Hoca'ya,

Tanıdığınızı Zannettiğim İsmail Kara Hoca ile yaptığım bu yazışmayı, içerisinde sizlerin adını da zikretmem sebebi ile, bilgi için gönderiyorum.

Ahmet Ziya

Değerli Kardeşim Muhterem İsmail Kara Hocamıza,

Allah'ın selamı rahmeti bereketi üzerinize olsun...

Sekiz günden beri Of'ta köydeyim. Telefon ekranına mahkûm olmanın zorluklarını yaşıyorum. Bilgisayar kullanma alışkanlığım yeterli olmadığı için yanımda Laptop taşımıyorum. Gelen mailleri, çocuklarım çıktı alarak bana verir; böyle okumayı tercih ederim. Yazılarımı da çoğu zaman onlar temize çeker... Köyde bu imkânım olmayınca telefon ekranından uzun sayılacak bir yazı okumak, bizim yaşımızdaki insanlar için biraz zor oluyor. Buna rağmen 12 sayfalık yazınızı, dip notları dâhil, okudum. Okuduğum yazılarda ayrıntılara bile dikkat etmeye çalışırım.

Yazınızda basit bazı ayrıntıların çağrıştırdığı bir hususa işaret etmek için bu notu yazıyorum.

"mısır-ı Kahire" ifadesini hatalı okuyup anlayanlara işaret ettiniz. Böyle hatalı anlamalar üzerine bina edilmiş hatalı fikir ve tenkitleri derleyip toparlayan meraklı bir genç çıksa ilginç bir kitap ortaya çıkabileceğini tahmin ediyorum. İlk aklıma gelen iki üç misali ben zikredebim:

- 1980 yılında Mekke'ye gittiğim ilk ayları idi; üç farklı ülkeden 4 Arap arkadaşla bir yurt odasında beraber kalıyorduk. Eniştem ve hafızlık hocamla Arapça mektuplaşıyor; oda arkadaşlarımdan da istifade ediyordum. Hilmi Yıldız Hocamın

"...رجعت من المملكة قبل أسبوع..." ifadesini okuyan oda arkadaşlarım "Hocan buraya gelip döndüğü halde" bizimle neden tanıştırmadınız diye sitem edince şaşırılmışım. Hocamın buraya gelip döndüğünü nereden çıkardınız dedim. Hocan kendisi mektubunda yazıyor dediler. Mektubu tekrar okudum; yine anlayamadım. Nerede yazdığını göstermelerini istedim. Yukarda yazdığım cümleyi gösterdiler. Oysa Hocam o cümle ile, bizim "memleketimiz" olan Of'un bir köyünden İstanbul'a dönmeyi kastediyordu. Arap arkadaşlar ise "krallık" anlamındaki "المملكة" kelimesinden Suudi Arabistan'dan döndüğünü anlamışlardı. Uzun zaman söyler gülerdik. Hocama da bu durumu yazmış Onunda bilmediği bir inceliği beraber öğrenmiştik

-Seksenli yılların ortalarında, bu sefer Hocam Umre 'ye gelmiş ve evime misafirim olmuştu. Tavuk sevdiğini bildiğim için Suudi Arabistan'ın meşhur yerli tavuk çiftliği olan "Fakih" bayisine uğrayıp tavuk alarak pişirmiş ve Hocam için özel hazırlık yapmışım. Sofraya oturduk; hocamın önüne koyduğum tavuklardan yemediğini görünce sebebini sordum. Bana İbni Abidin şerhinde okuduğu şu ibareyi okudu:

وَعَلَيْهِ أَشْتَهَرُ أَنَّ اللَّحْمَ السَّمِيْطَ بِمِصْرَ نَجِسٌ

“Mısır’da yaygın olan sıcak suya batırıp tüyleri yontulan tavuk etinin mundar olacağı ve yenmeyeceğini” bildiren bir ifade... Metni beraber okuduk. Aldığım tavukları gözümün karşısında kesip sıcak suya sokarak yonttuklarını da ben gördüğümü teyit edince tavukları çöpe atmıştık...

Bir gün sonra Ümmül Kura Üniversitesinde Fıkıh Hocamıza ibareyi gösterip, Mekke gibi bir beldede “Fakıh” gibi bir müessesede nasıl böyle bir uygulama yapabildiğini sordum. Hocam hayretle yüzüme baktı. Sen bu ibareden ne anlıyorsun diye sordu. Bildiğim Arapça ile anlatmaya çalıştım. Hocamız bilmediğimiz bir inceliği bana anlatmakta bayağı zorlanmıştı. Sonunda anladım ki Arapça sıcak su, kaynamış el yakan su, fokurdayarak kaynayan su için farklı ifadeler kullanılıyor. İbni Abidin ibaresinde kullanılan kelime “fokurdayarak kaynayan su” anlamında imiş. Tavuk çiftliğinde kullandıkları su ise, içine sokulan elin dayanabileceği sıcaklıkta bir su olduğunu tekrar uğrayıp deneyerek öğrendim. Fokurdayan suya sokulan kesilmiş tavuğun içindeki pislik et gözeneklerine sirayet eder ve eti mundar eder. Ancak sıcak suyun gözeneklerin kirlenmesine yol açacak bir etki yapmadığını, ibarede bunun kastedilmediğini, erbabına sorarak, dil inceliklerini öğrenerek ve yaşayarak öğrenmiş olduk. Hocama ibaredeki dil inceliğini, tavuk çiftliğindeki uygulamayı anlatıp ikna etmek pek kolay olmamıştı...

- Bir Whatsap grubunda emekli bir akademisyen hocamız aşağıdaki tercümeyle yollayıp güvenilirliğini sordu:

“Mü’minlerin annesi Hazreti Aişe (Radiyallahu anha) şöyle demiştir:

Resul-i Ekrem'e ﷺ tâunu sordum. Bana şöyle buyurdu:

“Tâun (verem gibi bulaşıcı hastalıklar) Allâh-u Teâlâ'nın dilediği kimselere gönderdiği bir azâbıdır. Fakat bunu mü’minler için rahmete çevirmiştir. Bu salgına yakalanan hiçbir mü’min yoktur ki bu günlerde ecrini Allah’dan bekleyerek evinde sabırla oturur, ve Allah’ın ona yazdığından başka hiçbir şeyin başına gelmeyeceğine inanırsa mutlaka bir şehit ecri alır.”

Büyük muhaddis İbn Hacer şöyle diyor: Hadîs-i şerif, şartlarına riayet ederek evinde sabreden bir mü’minin bu salgında ölmesi bile şehid ecrine nail olacağını buyurmaktadır.”

Bu dört şart:

1. Şikâyet etmeden sabretmek,
2. Evinde oturmak,
3. Ecrini Allah’tan beklemek,
4. Allah’ın yazmadığı hiçbir şeyin ona dokunmayacağına inanmaktır.”

Hadis-i Şerifin metnine baktım:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطَّاعُونَ، فَأَخْبَرَهَا أَنَّهَ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مَنْ يَشَاءُ، فَجَعَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ، فَلَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقَعُ فِي الطَّاعُونَ، فَيَمُوتُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أَجْرِ الشَّهِيدِ [1]؛ رواه البخاري.

"...فيمكث في بلده..." Hadis'in orijinal metninde:

İfadesi "evinde" olarak tercüme edilmesi doğru değildir. Delilsiz tasarruftur. Doğru tercüme edip izah ederken böyle de uygulanabileceğini söylemek mümkün olsa da, Allah'ın Resul'ünün ifadelerini değiştirmek sorumsuzluk, haddi aşmak olup güven zedeler...

"Ülkesinde, oturduğu bölgede" diye tercüme edilmesi gerekirdi. Tercümede başka hatalarda var...

Bu hatalı tercümeye bakarak herkes evinde otursa, ülke için en büyük felaket ortaya çıkar ve 6 ay 1 sene sonra açlık baş gösterebilir...

- Geçen günlerde bir Whatsap grubunda

Ahmet Hakan Çakıcı isimli bir arkadaşın değerlendirmesinde:

"...bize tercüme edildiği şekli ile..."

İfadesini görünce, dikkatini takdir etmiş ve şu notu yazmıştım:

"Tercümelerde yapılan eksiklik ve hatalar üzerinde bir araştırma ve inceleme yapılacak olsa, çarpıcı gerçekleri ancak görüp öğrenme imkanımız olur..."

Geçen günlerde, Mehmet Görmez Hoca'nın bir seminerini videodan izledim. İmamı Gazali'nin İhya kitabı mukaddimesinden iki satırlık bir cümle almış, tahtaya yazarak onu şerh ediyordu...

İbareyi hatalı aktardığını, hatalı tercüme ettiğini dolayısıyla şerhin de hatalı olduğunu görünce şaşkınlık yaşadım. DİB yapmış, akademik unvan sahibi olmanın yanında medrese eğitimi de almış olmasını dikkate alarak kendimi test etme ihtiyacı hissettim ve konuyu etraflıca inceledim. İhyanın piyasadaki 3 ayrı tercümesine baktım. Birinde (Bedir Yayınları Tercümesi) o cümle tamamen atlanmış ve atlandığına dair her hangi bir not veya işaret de konmamış, diğer iki tercüme metinde de atlanan kelimeler, doğru anlamadıkları cümlelerin hatalı tercümelerini gördüm. İbareyi doğru anlayıp doğru tercüme eden bir kaynak bulamadım...

Bu durumda tercüme metinlere güvenerek çok iddialı konuşmak yerine sizin gibi ihtiyatlı ifadeler kullanmak daha uygun ve doğru olur; sizi tebrik ediyorum..."

Dedemizin kullandığı dili doğru okuyup doğru anlayacak araştırmacıların bile çok azaldığı bir ülkede, Arapça gibi çok zengin ve bereketli bir dilin inceliklerini bilen, doğru anlayıp doğru tercüme edenleri aramak hayalcilik mi olur bilmiyorum. Sadece şunu anlayıp biliyorum ki ilim ve araştırma ehli insanlar mütevazı olmalı, boyundan büyük iddialı işler yaptığı havasına girmemeli...

Rabbim bilmediğini bilen, haddini aşmayan, çalışkan, gayretli araştırmacılarımızın sayısını artırsın...

04/04/2020

Hayrat/Hamzalı

Ahmet Ziya İbrahimoglu

Yukarıdaki yazıyı okuyan İsmail Kara Hocamız Mehmet Görmez Hoca ile yazışmamızın ayrıntılarını sorunca kendisine şu notu yazdım:

Muhterem İsmail Kara Hoca'ya

Sizde Oflu Hocaların talebesinin oğlu ve Osmanlıca kaynaklara aşina olduğunuza göre ibareye yabancı olmadığınızı zannediyorum.

ولقد خيلوا إلى الخلق أن لا علم إلا فتوى حكومة تستعين به القضاة على فصل الخصام عند تهاوش الطغام أو جدل يتدرع به طالب المباحة إلى الغلبة والإفحام أو سجع مزخرف يتوسل به الواعظ إلى استدراج العوام إذ لم يروا ما سوى هذه الثلاثة مصيدة للحرام وشبكة للحطام

Bu ibareyi İmam-ı Gazali'nin İhyası mukaddimesinden alarak ilimlerin neden İhya edilmesi, yenilenmesi gerektiğini izah ederken:

- 1-Kâdi'ların da yararlandığı hükümet fetvaları. Yani resmi fetvalar,
- 2-Ulemanın birbirine karşı övünmek için yaptıkları Cedel, tartışma,
- 3-insanları aldatmak için yapılan süslü vaazlar.

فتاوي حكومة

جدل العلماء

الوعظ المزخرف

Şeklinde izah edip İmamı Gazali'ye izafe ederek, "Hükümet Fetvaları" şeklinde bir tabir ortaya atmış, kendine göre şerh etmeye çalışmıştı... Biliyorsunuz "Ahlaksız Dindarlık" tabiri de ona ait.

Oysa İmamı Gazali Hükümet Fetvalarından değil, ehliyet eksikliği sebebiyle mahkemelerdeki hâkimlerin hükümlerinden ve onlara dayanarak hüküm veren kişilerden bahsediyordu...

Aramızdaki müzakerenin bundan sonrası Arapça metinler üzerinden gelişti...

معنى كلمة حكومة من قواميس اللغة

حيث ذكروا أن اول معنى لها هو قضاء في قضية والمعنى الثاني بمعنى الدولة

أستاذنا لا تهتم لكلمة حكومة التي يتم استخدامها في عصرنا

لأن كلمة حكومة في المعنى الأساسي لها والأول هي القضاء وهذا ما كان يستخدم قديما وهذا ما ذكره كتب المعجم للغة العربية

حكومة بمعنى المحكمة والقضاء وليس الدولة

فتوى حكومة بمعنى فتوى بشأن قضية في محكمة

وهذه ايضا من امور الحكومة والقضاء من وظائف الحكومة

العبارة تصف فئة من الناس حلوا محل العلماء الصادقين الذين قلّت أعدادهم حتى كاد الزمان أن يخلو منهم.. فهم أناس مترسمون (ليسوا علماء ولهم شهرة العلماء ومظهرهم) استحوذ عليهم الشيطان فأصبحوا ملكاً خالصاً له يتصرف بهم كيف يشاء، واستغواهم الطغيان أي أنهم وقعوا تحت غواية الطغاة (ترهيباً كانت أو ترغيباً)، فأصبحوا علماء السلاطين الذين لا همّ لهم إلا حظوظ أنفسهم الدنيوية العاجلة، فصاروا لا يعرفون معروفاً ولا ينكرون منكراً، حتى أصبحت علوم الدين مندرسة (أي غائبة قد مُحيت) ومنار الهدى في الأرض منطمسة أي محبوب ضوءها ومحجوب.

أولئك (أشباه العلماء) زينوا للناس أن علوم الدين ليست سوى فتوى يصدرها أحدهم ليفصل بها القضاة بين الخصوم من الطغام وهم أرذل الناس.. أو أن علوم الدين مجرد علم كلام يجادل به طالب المباهاة الذي يريد الظهور والشهرة ويغلب به غيره ممن يجادله.. أو أنه مجرد سجع مزخرف أي كلام منثور مقفى وله فواصل يتكلفه قائله تكلفاً بلا روح.. يستخدمه أولئك الذين يتمظهرون بمظهر العلماء فيلبسوا ثياب الوعاز من أجل أن يبهروا به عوام الناس وجهالهم.. وأن كل ما سوى ذلك لا علاقة له بعلوم الدين بل هو بنظرهم مجرد وسائل لاصطياد المال الحرام الرازل.

يقصد بذلك غياب العلم الحقيقي النافع حتى وصل الأمر أنهم أو هموا للناس أن العلم لا يخرج عن ثلاثة :

١ فتوى متعلقة بقضية يستعين بها القاضي على حل النزاع عند اختلاف

٢ أو من أجل الجدل والتغلب على الخصم والتفاخر بالعلم

٣ أو كلام فيه تزيين وتجميل حتى يعجب الناس العوام بالمتحدث الذي يدعي العلم

حيث سلبهم الإدراك والتمييز بين الخطأ والصواب

بعض الناس يؤولون إفادة "فتوى حكومة" فتوى العلماء الذين يفتون حسب طلب الحكام..

ما رأيكم بذلك..؟

سياق الكلام لا يدل على ذلك

Bu ibarelerin görüşünü doğrulamadığını görünce şu soruyu sordu:

إذا لماذا ينتقد الغزالي احكام القضاء؟

Ben de kendisine şöyle cevap verdim:

ينتقد القضاة ليس كلهم إنما الذين استحوذ عليهم

الشيطان واستغواهم الطغيان فأصبحوا يرون المنكر معروفاً والمعروف منكراً ولا يحكمون بالحق

Bu müzakereden sonra hatasını fark etmiş olsa gerek ki sessiz kaldı.

Mehmet Görmez Hoca'nın ilimleri yenileme iddiası sebebi ile bu hatanın üzerinde durdum; yoksa durmazdım. Ama okuduğu ibareleri doğru anlamaktan aciz olan bizler, İslami ilimleri ihya etme iddiası ile ortaya çıkmamız havada kalmaz mı..?

Acizane, asrımızın münferit içtihat asrı olmadığını, ancak içtimai içtihat yapılabileceğini kabul edenlerdenim...

Selam ve muhabbetlerimle... **5/4/2020**

Ahmet Ziya